

In ieder geval deze aantekening toont duidelijk aan dat Ds. Beck geen liefde voor of enige simpatie met Philadelphia had. Kort daarop is hij naar Europa vertrokken, en er wordt verteld dat er na zijn dood een papiertje in zijn zak gevonden werd, waarop geschreven stond dat hij de toedracht van de afscheiding nooit heeft kunnen goedkeuren of vergeten. (De aanhalingen in deze afdeling zijn ontleend, wat betreft de aanleiding tot stichting van de gemeente, aan het Notuleboek van de Ring van Kaapstad, 1861, en aan de *Acta Synodi*, 1863, en wat betreft de verdere verwickelingen van de zaak, aan het Kerkerads-Notuleboek onder datums 2 Oktober 1861, 31 Augustus 65, 20 November '76 en 3 Februarie '86.)

JUBILEUM VAN DS. BECK.

Ds. Beck had een groot voorrecht, dat niet vele evangeliendienaren te beurt valt, namelijk om in een en dezelfde gemeente gedachtenis te vieren, niet alleen van zijn 25-jarige maar ook van zijn 50-jarige bediening. Bij gelegenheid van de 25-jarige feestviering op 13 Februarie 1859 gehouden, ontving hij als blijk van achting van de gemeente een beurs van £85 en een gouden horloge met gouden keten, alsmede een zilveren snuifdoos. Dit horloge is nog in het bezit van de familie en behoort tans aan een kleinzoon, de heer J. J. Beck van Pretoria, die de volle naam van de grootvader draagt. De inskriptie op het horloge is als volgt :

Aan den WelEerw., de Heer J. J. Beck, V.D.M.,
Ter gedachtenis aan zijn WelEwds. 25-jarig Leeraars ambt
in de Gemeente Durban.

Door de Leden der Gemeente geschonken.

9 Februarij 1859.

Bij die feestviering was Dr. S. P. Heyns de redenaar, nadat Ds. Beck een voorafpraak over Gen. 47 : 8 had gehouden.

Het jubelfeest werd in 1884 gevierd. Daarvoor werden er door de gemeente grote voorbereidselen gemaakt. Wij ontleenen het navolgend verslag van die heugelijke feestviering aan *De Zuid-Afrikaan* van die dagen :—

“De galmen van het orgel onder de bekwame leiding van den heer Lindenbergh, kondigde aan dat de waardige jubilaris en zijne ambtsbroeders, Di. J. H. Neethling (Stellenbosch) en D. van Velden (Dordrecht), aan het naderen waren. Het was ons iets zoo plechtigs den jubilaris in den preekstoel te zien, gekleed in den mantel die 50 jaren geleden door de predikanten gedragen werden. O! welk een zegen voor leeraar en gemeente. Bij den aanvang verzocht Ds. Neethling de gemeente staande te zingen Ps. 134, vers 3. Daarna ging de waardige jubilaris voor, o.a. tot tekst nemende Ps. 103 : 1—5, welk onderwerp op bekwame wijze, zinspelende op tegenwoordige omstandigheden, behandeld werd. Hij gewaagde van de groote hulp hem te beurt gevallen destijds in den persoon van wijlen den heer Marthinus Laurentius Neethling. Vervolgens besteeg Ds. Neethling den kansel, deed een ernstig en krachtvol gebed, en alzoo liep de morgendienst af. 's Namiddags sprak Ds. Neethling eene weldoordachte rede uit naar aanleiding van het Schriftwoord “Door de genade

Gods ben ik dat ik ben." Ds Van Velden sloot met dankzegging. Allen gingen verkwikt en versterkt in het geloof huiswaarts."

Deze plechtigheid vond plaats op Zondag, de 10de Februarie. Op Dinsdag daaropvolgende, de 12de Februarie, zijnde de eigenlike datum van Ds. Beck's bevestiging in de gemeente in 1834, werd er andermaal op grote schaal feest gevierd. Daaromtrent nemen wij uit hetzelfde blad dit bericht over :

"Ds. P. Roux liet zingen Ps. 134 : 3, en Ds. P. A. Strasheim van Wijnberg hield eene kernachtige, weldoordachte en toepasselijke rede over Lev. 25 : 11, "Dit jubeljaar zal u het vijftigste jaar zijn." Daarna werd den grijzen jubilaris door den Ed. heer D. Wessels een adres van wege den Kerkeraad en Gemeente voorgelezen, vergezeld van eene beurs, als een blijk van de achting en liefde die zij hem toedroegen."

Het adres luidde als volgt :

Durban,
den 10den Februarij 1884.

Den WelEerw. Zeer Geleerden Heer J. J. Beck.

WelEerw. Heer !

Ik, Daniel Wessels, ben door den Eerw. Kerkeraad alhier, in volle overeenstemming met de gemeente, verzocht geworden U WelEerw. een adres op dezen merkwaardigen dag aan te bieden, zijnde de verjaardag van uw vijftigjarig dienstwerk in de gemeente te Durban. Voorwaar eene lengte van dienst aan geen anderen Leeraar onzer Ned. Ger. Kerk door God tot hiertoe verleend. Door God's genade bevindt gij u nog in redelijken welstand, en zijn uwe denkvermogens nog opgeklaard en helder. Slaat gij eenen blik op uwen afgelegden levensweg, hoe veel stoffe van vreugde maar ook van droefheid doet zich dan aan u op. En wanneer gij in den tempel des Heeren, uws Gods, een oog op de schaar voor u werpt, hoe weinigen ontdekt gij dan nog, van de gemeenteleden die UEerw. als jongeling voor de eerste maal den preekstoel zagen beklimmen. Onder het getal van de ontslapenen bevinden zich ook eene, u dierbare gade en dochter. De tegenwoordige gemeenteleden hebt gij voor het meerder deel door den Heiligen Doop der Christelijke Kerk ingelijfd en daarna als lidmaten bevestigd. Gedurende die halve eeuw waart gij slechts weinige maanden tot vernieuwing en herstelling uwer lichaamskrachten afwezig. Nooit hebt gij de gemeente verzocht om uwentwil buitengewone uitgaven te doen. Met een matig salaris hebt gij uwe loopbaan onder ons begonnen en voortgezet, totdat omstandigheid en ontwaking van plichtsgevoel onder de gemeenteleden eene eenigszins betere voorziening maakte ten aanzien van uwe billijke aanspraak. Wij halen dit slechts terloops aan om U WelEerw. onze dankbaarheid te betoonen voor de inschikkelijkheid ons bewezen, zelfs ten tijde van

behoefte. Wees tevens zoo goed om als een blijk van achting en liefde de geringe gave die wij U Eerw. kunnen brengen, te accepteeren en blijf ontzentege voor de korten overigen tijd uws levens den Heere en Zijne genade aanbevolen.

Uw geliefde Broeders in Christus Jezus,

A. A. LOUW,
J. H. LAUBSER,
Ouderlingen;

L. P. VAN DER SPUY,
K. L. DEKENAH,
J. P. BOSMAN,
G. J. LAUBSER,
Diakenen.

“Hierop sprak Ds. Beck op hartroerende wijze zijn kerkeraad, gemeente en vooral Ds. Strasheim toe voor de liefdevolle woorden door hem uitgesproken, en hoopte dat des Heeren zegen erop rusten zal. Ds. Roux deed een krachtig slotgebed. Maar voordat men tot de slotzang overging, las Eerw. C. M. Villet een adres der kinderen van de Zondag- en dagscholen te Kuilsrivier, den waardigen grijzen jubilaris voor.

De grijze vader der Kerk scheen zeer bedroefd te zijn en bedankte den Eerw. heer Villet op gevoelige wijze, aanmerkende dat het zelden hem te beurt is gevallen dat twee mannen zoo elkanders doeleinden beaamden, en wenschte hem Gods zegen toe op zijn werk te Kuilsrivier, waarvan de oude vader met veel lof getuigde.”

In de namiddag werd er een maaltijd gegeven en een gezellige samenkomst gehouden. Daaromtrent is het volgend verslag te lezen :—

“Na afloop der verrichtingen werden wij uitgenoodigd ten 1 ure weder in de Hofzaal bij een te komen, ten einde den inwendigen mensch te versterken. Daar was een banket aangelegd op zoo smake-lijke, smaakvolle wijze als wij er ooit een in de hoofdstad gezien hebben. In het midden stond voor den jubilaris een prachtig versierde koek, gelijk een bruidskoek, omtrent 3 voet hoog; boven op was te zien het afbeeldsel van een predikant in zijn preekstoel met mantel en bef, en het Woord van God voor zich openhebbende — alles natuurlijk van suiker.

Aan aanspraken ter tafel was er geen gebrek. De stemmen van Di. P. Roux en Beck, de Ed. heeren Combrinck, L.W.R., M. J. Louw, Hugo Daniel Wessels, Oud. Louw, Diaken Dekenah en een geheele stoet van merkwaardige mannen werden gehoord. Al de verrichtingen liepen in orde af en strekten tot eer van Durbanville, maar vooral van de dames.”

LAATSTE JAREN VAN DS. BECK.

Toen Ds. Beck zijn vijftigjarig jubileum gevierd had, dacht meer dan een dat hij wegens hoge ouderdom de herderstaf zou neerleggen. Doch omstandigheden noopten hem om dit niet te doen. Ook gevoelde hij zich nog fris en sterk genoeg om zijn werk voort te zetten, hoewel hij in Oktober '84 aan de kerkeraad moest rapporteren "dat het in- en uitklimmen in ongemakkelijke rijtuigen het hem moeilijk maakt." Omtrent diezelfde tijd werd het houden van lijkredenen ingevoerd. Het nut daardoor gesticht, kwam Ds. Beck hoogst twijfelachtig voor. In de Notulen staat: "De leeraar door ondervinding geleerd, twijfel grootelijks of aan het doel van het houden van lijkredenen wel wordt beantwoord. Liever vermeent hij dat de opspraak een geest van wrevel opwekt, waardoor de gewigtige godsdienstige belangen in de gemeente lijden." Zo arbeidde Ds. Beck voort tot begin 1886, toen het duidelijk te zien was, dat zijn lichaams- en geesteskrachten afnamen, en men hem ook herhaaldelijk hoorde spreken van zijn voornemen, om uit de dienst te treden. Vooraf wilde hij echter nog, op raad van twee geneesheren, beproeven of een reis naar Europa hem niet zou versterken. De heel laatste aantekening in zijn handschrift in het Notulenboek voorkomende, maakt melding van "het genomen besluit des leeraars om een uitstapje naar Europa te doen, ter bevordering zijner gezondheid gedurende eenige maanden." Op Zondag, 2 Mei, preekte hij voor het laatst in zijn gemeente, tot afscheidstekst nemende Jer. 22 : 10 : "Weent niet over den doode, en beklaagt hem niet; weent vrij over dien, die weggegaan is, want hij zal nimmermeer terugkomen, dat hij het land zijner geboorte zie." Na een preek over zulk een tekst is het natuurlijk, dat hij in diepe droefheid, op 5 Mei, zijn vaderland vaarwel zeide. Tot een bloedverwante sprak hij bij zijn vertrek: Gij zult mij nimmer wederzien. Toch waren de eerste berichten gunstig. Hij gevoelde zich gesterkt en verfrist door de zeereis en genoot zijn verblijf in Londen, in de nabijheid van zijn twee dochters, die in Engeland woonachtig waren, en in gezelschap van verscheidene Kaapse vrienden. De dood stond echter op hem te wachten. Op 10 Julie keerde hij, ogenschijnlijk wel, maar vermoeid, van een wandeling terug naar het huis waar hij logeerde, en verzocht om een weinig ijs. Terstond nadat hij het gebruikt had, gevoelde hij zich onwel en blies na weinige ogenblikken de laatste adem uit, in het midden van vreemden. De geneesheer, die later kwam, verklaarde de oorzaak van zijn dood als kramp van het hart. Hij werd begraven te Kensal Green in tegenwoordigheid van zijn betrekkingen en enige vrienden uit Zuid-Afrika. Hij had de hoge ouderdom van 78 jaren bereikt. Daarvan had hij 53 in de bediening doorgebracht. Wel een zeldzaam lange levensduur voor een predikant en een zeldzaam lange evangeliebediening!

KARAKTERTREKKEN.

Ds. Beck was, zoals hierboven reeds gezegd, niet een alledaags mens. Dit wordt overvloedig gestaafd door de mededelingen aangaande hem. Hy was niet zoals ieder ander. En zoals ieder ander wilde hij ook niet wezen. Hij was zichzelf, en niemand anders. En als iemand anders hem trachtte na te doen, zou die het slechts tot een karikatuur brengen. Zekerlik waren zijn eigenaardigheden niet van de schoonste soort. O.a.

was zijn humeur niet lief, niet zacht. Op een vergadering van de Ring van Kaapstad raakte Ds. Beck zo uit zijn humeur, dat hij van de Ringsmaaltijd wegbleef, waarop Dr. Philip Faure de aanmerking maakte: "Ja, vandaag zullen wij moeten eten zonder bek." Zo worden er vele andere anekdoten en grappen omtrent hem verteld. Hoewel er velen waren die van hem niet hielden, om zijn eigenaardige manieren, had hij een wijde vriendekring die hem hoogachtte om zijn oprecht zedelijk karakter, waartegen er nooit een klacht van enige aard werd vernomen. Bij zijn gemeente zelf was hij niet ongezien. Men hield van hem als prediker en als mens wanneer men hem kende en verstond, hoewel hij aan etteliken meer dan eens aanstoot gaf. Hij was welkom aan bijna alle huizen. Geprezen werd hij inzonderheid om zijn oratoriese bekwaamheid en om de indrukwekkende wijze waarop hij de Schrift en psalm- en gezangverzen placht voor te lezen. Dit laatste bestond daarin dat hij deklamerend las, alsof hij een preek voordroeg. En dat deed hij op voetspoor van een Schots gebruik. Zijn gehele opleiding was op de Schotse leest geschoeid. Dit was oorzaak dat bij hem het Schots karakter dikwels te voorschijn kwam, ook in zijn uitspraak van de Hollandse taal, welke taal hij eigenlijk nooit machtig was.

Aan het einde van zijn ambtelik leven gevoelde en erkende hij zijne zwakheden. Dat deed hij b.v. in een dienst te Kuilsrivier in verband met de herinnering aan zijne 50-jarige evangeliebediening. Zijn tekst bij die gelegenheid was uit Ezechiël's gezicht van de vallei met doodsbeenderen bezaaid. Een toehoorder heeft gerapporteerd dat hij bij die gelegenheid bekend heeft dat hij beter zou gedaan hebben indien hij, gelijk de profeet, met meer geloofsvertrouwen in de arbeid, volhard had. In diezelfde preek wees hij op de kracht van het waar gebed en op de zegen door God gegeven waar liefde en eensgezindheid heersen.

Ds. Beck's graf is in een ver, een vreemd land. Doch zijne nagedachtenis leeft nog voort bij velen. En woorden door hem in de naam des Heren gesproken, werken nog in de harten der mensen.

Op 'n muursteen in de kerk aan de rechterzijde van de preekstoel, vanwaar Ds. Beck gedurende zovele jaren het Evangelie had verkondigd, staat dit opschrift te lezen:—

TER GEDACHTENIS

aan den

WELERW. JOHANNES JACOBUS BECK, A. M.,

van 1833—1886 Leeraar der Gemeente.

Overleden te Londen, te Julij 1886.

78 Jaren Oud.

Bij den Heere is goedertierenheid en bij Hem is veel verlossing.

Ps. 130: 7.

IX.

DS. A. D. LUCKHOFF.

Na de dood van Ds. Beck bleef de gemeente niet lang vakant. Zij beriep tot herder en leraar de Wel.Eerw. Heer A. D. Luckhoff, predikant te Kaapstad, die tot haar grote blijdschap het beroep aannam. Zijn bevestiging vond plaats op de 14de Desember 1886. Ds. Neethling (Stellenbosch) hield de bevestigingsrede naar aanleiding van Rom. 15: 29. De bevestigde hield zijn intreerede naar aanleiding van hetzelfde tekstwoord, en vermeldde bij de aanvang van zijn rede dat er tussen Ds. Neethling en hemzelf geen afspraak was gemaakt betreffende de tekst. Het was hem iets treffends dat zij beiden geleid werden om dezelfde tekst te kiezen.

AFKOMST EN STUDIEJAREN.

Anton Daniel Luckhoff werd op 3 Julie 1836 te Stellenbosch geboren. Zijn vader was Paul Daniel Luckhoff, van Elberfeld, Duitsland, die met drie andere zendelingen, Von Wurmb, Leipoldt en Zahn, door het Verenigde Rijnse Zendinggenootschap in 't jaar 1829 naar Zuid-Afrika gezonden werd. Het gezelschap, aan de zorg van Dr. Philip toevertrouwd, verliet Engeland in de *Charles Kerr* in Julie, en arriveerde in Tafelbaai in Oktober. Zendeling Luckhoff werd uitgenodigd om zich te Stellenbosch te vestigen voor de bearbeiding van de 2,000 slaven die in en rondom Stellenbosch woonachtig waren. Met de meeste toegewijldheid en ijver werd door hem de slavegemeente te Stellenbosch bearbeid en opgebouwd; en in zijn liefdewerk werd hij trouw bijgestaan door zijn waardige echtgenote, Johanna Susanna Albertijn, die hij in 1835 huwde.

Bijna een halve eeuw arbeide Paul Daniel Luckhoff als zending te Stellenbosch, bemind en gerespekteerd niet alleen door zijn gemeente, maar door allen die hem kenden.

Toen Anton Daniel twaalf jaar oud was, werd hij naar Duitsland gezonden om zijn studiën voort te zetten. Hij was innig aan zijn moeder gehecht, en de scheiding was voor beiden biezonder zwaar. Hij zou haar nooit weer zien: zij overleed in 1856. Van zijn vrome pleegtante, Christiane Kähler, werd hem uit Stellenbosch op zeer tedere wijze geschreven na de dood van de dierbare moeder. Nadat in de inleiding gewag gemaakt werd van het heimwee naar de lieve ouders dat Daniel in zijn laatste schrijven had geuit, schreef zij: "t Is ook geheel natuurlijk en naar den aard der kinderlijke liefde, dat een rechtgeaard kind zich in den vreemde nergens zo recht thuis gevoelt, en dit heimwee leidt u zeker ook vaak en onwillekeurig naar het rechte Vaderland daar boven, naar dat Jeruzalem dat ons aller moeder is. Daar eerst zijn wij toch recht thuis; daar eerst rusten wij en zijn in vrede en leven eeuwig van zorgen vrij . . . . Ik heb eens gelezen: 'Zalig, die heimwee hebben: zij zullen thuis komen.' De lieve Heer heeft ook door velerlei omstandigheden in uwe beste moeder een recht heimwee naar boven gewekt, en niet waar? gij, lieve Daniel, gunt het haar gaarne, en gij tracht u innig met haar te verheugen." De dood van zijn tedere moeder was een verpletterende slag.

DR. A. D. LUCKHOFF.

Voor zijn verdere opleiding in de theologie ging de jonge Luckhoff naar de Universiteit te Utrecht, waar de Kapenaars A. I. Steytler, J. H. du Plessis en Colin Fraser zijn medestudenten waren. In 1861 keerde hij naar zijn vaderland terug en werd hij naar de gemeente Colesberg beroepen.

TE COLESBERG.

Ds. Luckhoff arbeidde te Colesberg van 1861 tot 1875. Gedurende zijn diensttijd werd het grote achthoekige kerkgebouw, dat £14,000 kostte, voltooid en ingewijd. Hij verloor daar zijn eerste echtgenote, doch hertrouwde met Mej. Lizzie Bailie, een dochter van de Eerw. John Bailie, Wesleyaanse zendeling in Namakwaland. Dit huwelijk was zeer gelukkig en gezegend met een tal kinderen, waarvan een, Ds. August Daniel Luckhoff Jr., tans de ijverige Sekretaris van de Algemene Armezorg Kommissie van de Kaapse Kerk is. In 1875 vond de "New Rush" plaats aan de nieuw-ontdekte diamantvelden, waar Kimberley nu ligt. Daarheen werd de predikant van Colesberg gezonden om voor zes maanden in de geestelijke behoeften van de duizenden delvers te voorzien. Kort daarna nam hij een beroep aan naar de Kaapstad.

IN DE KAAPSTAD.

Ds. Luckhoff werd beroepen als derde predikant van de gemeente, zijnde de twee anderen Dr. W. Robertson en Ds. G. W. Stegmann Jr., doch hij werd van het begin af beschouwd als predikant van de Nieuwe Kerk, welke destijds nog tot de moedergemeente behoorde, hoewel hij ook preekbeurten in de Grote Kerk waarnam. Het was gedurende zijn bediening in de Kaapstad dat hij als baanbreker een aanvang maakte met zijne werkzaamheden op het gebied van de filantropie, waardoor hij een krachtig middel is geweest om in ons Christendom te ontwikkelen dat gevoel voor de zwakken en de behoeftigen, dat voor een gezond godsdienstig leven onmisbaar is. Welbekende inrichtingen in de Kaapstad, zoals het Dorkas-Huis, Het Kinderzendinghuis, Het Oude Mannen Huis en het Diakonessen Hospitaal, hebben alle zeer veel en in bijna alle gevallen hun ontstaan aan hem te danken. Zijn liefdevol hart ging steeds uit tot de minder-bevoorrechten, de ouden en zwakken, de weduwen en wezen.

ACTUARIUS SYNODI.

De Kerk kende de waarde van Ds. Luckhoff, zodat het geen wonder was dat hij in 1882, na het overlijden van Prof. John Murray, tot hoogleraar van onze Kweekschool werd beroepen — een keuze waarvoor hij echter bedankte, zowel om gezondheidsredenen als om zijn nederige dunk van zijn bekwaamheid voor dit gewichtige ambt. De Synode van 1876 koos hem tot zijn Actuarius, en toen hij in 1890, wegens de zwakke staat van zijn gezondheid ontslag vroeg en verkreeg van dit ambt, werd hij hartelijk bedankt "voor de liefde, getrouwheid en groote bekwaamheid waarmede hij gedurende veertien jaren de Kerk in dit ambt heeft gediend, en waarin hij zich het vertrouwen en de achting der geheele Kerk heeft verworven."

EEN BELANGRIJKE HISTORIESE BIJDRAGE VAN DS. LUCKHOFF.

De Actuarius Synodi is de vraagbaak van allen die informatie aangaande kerkelijke zaken en uitlegging van kerkelijke bepalingen verlangen. Hij is de aangewezen persoon tot wien men zich om de oplossing van moeilijke vragen op kerkelijk gebied wendt. Een vraag aan Ds. Luckhoff als Actuarius gedaan, naar de juistheid van een bewering dat "Hervormd" de titel van onze Kerk is geweest tot 1842, en dat de Synode in dat jaar die naam veranderd heeft in "Gereformeerd," heeft van hem een belangrijk antwoord ontlokt, dat uit een histories oogpunt waarde heeft. Het antwoord was als volgt :

Een nauwkeurig onderzoek geeft den volgende uitslag : beide termen "Hervormd" en "Gereformeerd" werden zonder onderscheid gebruikt tot 1842; de Synode van dat jaar echter nam het besluit om van toen af slechts een van beiden, en wel "Gereformeerd" te bezigen.

Tot staving hiervan geef ik eenige extracten uit de Synodale Archieven :—

Een van de oudste documenten, de bekendmaking aan den Gouverneur, Lord Charles Henry Somerset, van het voorgestelde doel van de Eerste Algemeene Kerkvergadering, en gedateerd "Kaapstad, 21 October 1824," begint aldus : "Mylord!—De Kerkenraad der Gereformeerde gemeente aan deze Hoofdplaats, op deszelfs adres aan Uwe Excellentie, den Heere Hoofdgebieder dezer volksplanting, in dato 19 Junij 11., gepresenteerd, ten einde effect te mogen genieten van Art. 46 der alhier vigeerende Kerkenorde voor de Hervormde Christelijke Gemeente in deze volksplanting, enz.

Get. J. C. Berrangé, V.D.M., h. t. Syn. Pr., J. H. von Manger, V.D.M., A. Faure, V.D.M., H. de Jongh, sr., J. H. Hofmyer, H. P. Moller, J. F. Jurgens, J. S. F. Botha, J. H. Hofmeyr, Steph.-zn."

De eerste geloofsbrief luidt als volgt : "De Kerkenraad der Gereformeerde Gemeente binnen deze hoofdplaats heeft de eer" enz.

Van de Paarl : "Wij kerkeraden der Gereformeerde Gemeente aan de Paarl . . . . de belangens van 't Hervormd Kerkgenootschap hier te lande . . . . te behartigen.

"Aldus besloten in 't Consistorie alhier,
"op den 25 October 1824.

"Get. T. J. HEROLD, V.D.M.," enz.

De besluiten der Synode worden geresumeerd onder het volgende opschrift : "Verrigtingen en besluiten der Algemeene Kerkvergadering, gehouden in de Kaapstad, den 2den November 1824, onder het presidium van den HoogEerw. Zeer Gel. Heer Jan Christoffel Berrangé, tweeden Leeraar der Hervormde Gemeente aldaar."

De wetten staan onder dit hoofd : "Reglement voor de Algemeene Kerkvergadering der Nederduitsche Hervormde Kerk in Zuid-Afrika."

De Handelingen der Tweede Algemeene Kerkvergadering, gehouden in 't jaar 1826, beginnen aldus: "Nadat in de Kaapstadse Courant van den 3den November des jaars 1826 . . . . zoo vergaderde op dien dag in de Consistorie der Gereformeerde Kerk in de Kaapstad, het Ministerie," enz.

Geloofsbrief: "De Kerkeraad der Hervormde Gemeente binnen deze Hoofdplaats heeft de eer," enz. "Ter Consistorij van Kerkenraaden der Hervormde Gemeente in de Kaapstad den 6den November 1826."

Een officieel schrijven van de Synode aan den Gouverneur, Lord Charles Henry Somerset, gewaagt van predikanten der "Coloniale Hervormde Kerken" en van leden der "Gereformeerde Kerken."

Het credential van de Kaapstad in 1829 luidt als volgt: "De Kerkeraad der Nederduitsche Gereformeerde Gemeente dezer Hoofdplaats heeft de eer," enz. . . . ; "terwijl het de vurige wensch en bede is van den Kerkenraad, dat de beraadslagingen dezer HoogEerw. Vergadering in het bijzonder mogen strekken om onder den Goddelijken zegen de gronden van ons Hervormd Kerkgenootschap des te meer te versterken. Ter Consistorie van Kerkeraden der Hervormde Gemeente in de Kaapstad den 2den November 1829."

Van andere gemeenten zijn er insgelijks documenten, in welke de namen "Gereformeerd" en "Hervormd" zonder onderscheid gezegd worden."

In de tweede zitting van de Synode van 1842 werd op voorstel van den WelEerw. H. Moorrees besloten, in Art. 1 van het Reglement, in plaats van "Hervormd Kerkgenootschap" te lezen "Nederduitsch Gereformeerd Kerkgenootschap." Voorts werd overal waar in 't Reglement de naam "Hervormd" voorkwam in toepassing op de Kerk in Zuid-Afrika, in de plaats ervan gesteld "Gereformeerd."

Ik vind geene redenen opgegeven voor de keuze van den eenen term boven den anderen. De afwezigheid van alle oppositie op dit punt toont duidelijk, dat *de naam* toen geene zaak was van ééne partij tegenover de andere. Allen stemden samen, dat het beter was, dat de Kerk consistent bij eenen naam genoemd werd." (*De Christen*, 20 Februarie 1880.)

TE DURBANVILLE.

Ds. Luckhoff arbeidde te Durbanville tot 1904, toen hij wegens klimmende levensjaren en verzwakte lichaamskrachten eervol ontslag nam. Gedurende zijn dienstdtijd werd het kerkegebouw vernieuwd en vergroot tegen een uitgaaf welke £2,950 bedroeg. De inwijding van dit vergrote gebouw vond plaats op 19 Aug. 1891, bij welke gelegenheid Ds. (later Prof.) C. F. J. Muller de feestrede hield. In 1892 werd door toedoen en onder leiding van Ds. Luckhoff het Tehuis *De Rust* voor herstellenden en rust-behoevenden op het dorp gebouwd en ingewijd. Dit Tehuis was een stichting van zijn liefdevol hart. Door de gemeente zelve werd hij bemind en hooggeacht. Zijn duidelijke en ernstige evangelieprediking, zijn trouwe herderlike zorg, en zijn minzame en voorbeeldige levenswandel oefenden een gezegende invloed op de kudde uit. Vooral droeg zijn arbeid ter terechtwijzing, ver-

troosting en opbouwning van de gelovigen veel vrucht. Behalve te Durbanville preekte Ds. Luckhoff ook geregeld te Kuilsrivier en te Bellville. En nog vóór hij de gemeente verliet, werd Kuilsrivier tot een afzonderlijke gemeente gesticht (1903). Die afstichting heeft hij helpen bewerkstelligen.

Ds. Luckhoff nam afscheid op Zondag, 31 Januarië 1904, naar aanleiding van Titus 1: 4. Ter inleiding zei hij, volgens een verslag in *Ons Land*, dat—

“Toen hij 17 jaar geleden hierheen kwam als Herder en Leeraar der gemeente, had meer dan één het gedacht, dat de afgewerkte Kaapstadsche predikant maar voor uiterst een paar jaar in de nieuwe gemeente zou kunnen werkzaam zijn. Maar dit was niet 't eerste geval dat er met verandering van werkkring ook vernieuwing van moed en vermeerdering van krachten gepaard ging. De beroeping naar Durbanville was hem eene roeping Gods, eene uitkomst in moeilijke en steeds toenemende werkzaamheden geweest, van eene groote en belangrijke gemeente in de hoofdstad, waartoe zijn afnemende lichaamskrachten niet in staat waren.

Nooit had het hem berouwd dat hij naar de gemeente was gekomen en hij zou heden der gemeente getuigenis willen geven dat zij nooit door woord of daad het hem had doen bemerken, dat hij liever niet moest gekomen zijn. Hartelijk en oprecht zou hij zijn dank willen uitspreken — en hier dacht hij aan zoovele ontslapenen in de gemeente — voor al hun vriendelijkheid, vriendschap en liefdebewijzen, die in zijn gansche overig leven bewaard zouden gehouden worden.

Indien hem nu gevraagd zou worden: ‘Maar waarom gaat gij weg; heeft de gemeente dan getoond, dat zij van u moede is geworden?’ O, neen, zulke bitterheid was hem gespaard gebleven. Maar wat de gemeente niet heeft gevoeld, dat heeft hij gevoeld. Drie jaren geleden reeds gevoelde hij zich gedrongen om aan den Kerkeraad kennis te geven dat hij zich niet meer ter bearbeiding van zulk een belangrijke gemeente krachtig genoeg achtte, en de gemeente had het hem toen vriendelijk bij monde van den Kerkeraad verstaan gegeven, dat zij van die bedanking niets wou hooren. Hij gaf gehoor en was door Gods lankmoedigheid drie jaren aangebleven. Nu echter was het anders. Hij mocht nu niet langer. Hij was onmachtig geworden om het geestesbelang der gemeente langer te behartigen. De gemeente moest een Leeraar hebben sterk van moed en krachten, een man des geloofs en des Heiligen Geestes, die de gemeente op elk gebied harer belangen zou kunnen dienen en tevens de groote zaak van haar zieleheil in Christus op de voorgrond zou houden.

Toen hij voor het eerst voor de gemeente optrad, koos hij tot tekst Rom. 15: 29: En indien hij thans zou vragen: “Wat is van dien vollen zegen des Evangelies onder de gemeente te bespeuren?” dan zou hij zich aan eene valsche nederigheid schuldig maken als hij dezelfde getuigenis moest afleggen als hij onlangs van een leeraar had gelezen, die na een zeer lang verblijf onder zijne kudde hoegeenaamd geen vrucht op zijn werk gezien heeft. Elia stond niet alleen in de rij van Gods dienaars wien de Heer nog een deel van geloovige volgelingen had gelaten. Zegen was er. Niet door kracht of

Mrs. Dr. LUCKHOFF.

DE PASTORIE.

geweld, maar door des Heeren Geest had God ook bij ons den wasdom op het planten en natmaken gegeven. De Heer was zoo goed, zoo liefderijk, dat Hij zich krachtig onder ons heeft betoond. En aan degenen die vandaag nog onbekeerd waren, zou hij willen vragen: "Hoe is het toch; waar ligt de fout?"

Hij bad dat zijn opvolger als een Andreas van ouds diegenen tot Christus mocht leiden. En ter wille van hen die wel bekeerd zijn, maar niet gevorderde en geoefende Christenen zijn, kan de arbeider die den gordel aflegt, niet anders dan zijn aangezicht in schaamte en ootmoed voor zijn Heer bedekken."

Na de preek werd door de konsulent, Ds. S. P. Malherbe van Philadelphia, een hartelik adres de vertrekkende leraar voorgelezen, getuigende van de hoogachting en liefde van de gemeente jegens hem. Daarin werd in de volgende woorden gewag gemaakt van zijn arbeid in de gemeente: "Veel is door U Wel.Eerw. tot stand gebracht in de gemeente gedurende de 17 jaren. Gij hebt Zondagscholen, Biduren, Jongelieden Vereenigingen opgericht. Door uwen onverdroten ijver staat in ons dorp een prachtige inrichting waar de vermoede rust kan genieten en de zwakke kracht kan inzamelen. Door uwe hulp konden wij een nieuw schoolgebouw ter opvoeding van onze kinderen optrekken. De schuld die op de gemeente rustte, is door uwe aanhoudende bemoeiing afbetaald, en ons kerkgebouw aanmerkelijk vergroot en versierd van binnen en buiten."

EMERITUSCHAP EN AFSTERVEN.

Vervolgens zette Ds. Luckhoff zich ter woon neer in de Kaapstad — doch niet om helemaal te rusten en werkeloos te zijn. Nog 12 jaren zou hij gespaard blijven, en gedurende die tijd bediende hij zeer toegewijd als geestelike verzorger de inwoneressen van de Dorkas-inrichtingen en de patienten van het Diakones-hospitaal, terwijl hij in de andere inrichtingen door hem opgericht een levendig belang bleef stellen tot aan de dag van zijn dood. Hij overleed te Kaapstad op 5 April 1916 aan de gevolgen van een auto-ongeluk dat hem overkomen was. Hij werd begraven te Stellenbosch naast zijn tweede echtgenote, wier afsterven enige jaren voor zijn heengaan een groot verlies voor hem was — immers, zij was hem gedurende zijn gehele ambtelik leven een grote hulpe en in al zijn grote filantropiese werkzaamheden een gedurige inspirasie. Op zijn verzoek werd er bij zijn begrafenis geen rede gehouden; en naar een uitgesproken begeerte van hem, staat op zijn grafsteen gebeiteld het woord van de Apostel Paulus: "Mij is barmhartigheid geschied." Hij stierf zoals hij leefde, een man van bescheidenheid van karakter, van diepe godsvrucht, en van een vrome, heilige wandel.

Bij gelegenheid van de onthulling van een muursteen ter gedachtenis aan Ds. Luckhoff in de Kerk aangebracht heeft Prof. Dr. J. du Plessis het volgende gezegd:

“Zijn geloof was waarlijk het geloof door de liefde werkende. Van een dor en intellektueel geloof — kil als ijs, en onvruchtbaar als de rots — had hij een afkeer. Zijn geloof was warm en levend. Op hem is van toepassing het opschrift boven het graf van Sir Christopher Wren in de St. Paul's Kathedraal: ‘Indien gij zijn monument zoekt, zie rondom u!’ Het Dorcashuis, het Kinderzendinghuis, het Oudemannehuis, het Diakonessehuis en het Tehuis voor Herstellenden te Durbanville — inrichtingen die tezamen een kapitaal van £40,000 vertegenwoordigen — hebben alle aan hem hun ontstaan te danken. Hij was onze grote filantroop — onze George Muller en onze Dr. Barnardo en onze Pastoor Bodelschwingh ineengerold. Vóór de tijd van Ds. Luckhoff had onze Kerk zich niet aan filantropiese arbeid gewijd: nu is ons land vol van liefdadigheidstichtingen. Vergeten wij niet dat hij, met zijn warm hart en bedaarde maar onvermoeide ijver, het eerst onze voeten op de weg der liefdadigheid heeft geplant.”

Het opschrift op de muursteen is als volgt:—

Ter Gedachtenis

aan den

WelEerw. ANTON DANIEL LUCKHOFF,

van 1886—1904 Leeraar dezer Gemeente,

Overleden te Kaapstad, 5 April 1916,

Oud 79 jaren.

De Gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn.

Spreuk 10: 7.

Hoewel zijn prediking altijd degelijk was, schitterde Ds. Luckhoff niet zo zeer als prediker maar wel als pastor — ja, als herder en verzorger van zielen blonk hij boven de meeste predikanten uit. En diegenen, die hem van nabij hebben gekend, zullen op één zaak klem leggen: Hij was bij uitnemendheid een man des gebeds. Zijn openbare gebeden waren zo voortreffelijk — de uitingen van een man Gods met het Woord Gods in zijn hart.

God zij geloofd voor het leven en de arbeid van Anton Daniel Luckhoff!

DS. D. BOSMAN.

De vakature ontstaan door het vertrek van Ds. Luckhoff werd opgevuld door te tegenwoordige leraar, de WelEerwaarde Heer Daniel Bosman. Hij werd 26 September 1857 te Wellington geboren en genoot, nadat hij zijn eerste onderwijs ontvangen had van de heer M. J. Stucki te Blaauwvallei, zijn voorbereidende studie tot onze Theologiese Kweekschool aan het Stellenbossche Kollege, waar hij in 1877 het matrikulatie-eksamen aflegde. Nadat hij (1880—1883) de theologiese kursus doorlopen had en gelegitimeerd was, trad hij in het huwelijk met Mary Ann Wilson, die hem, na een echtverbintenis van slechts elf maanden, ontviel te Willowmore, zijn eerste gemeente, waar hij van 1884 tot 1888 stond. Van 1888 tot 1895 arbeidde hij te Mosselbaai, welke gemeente hij in laatstgenoemd jaar verwisselde voor die van de Nieuwe Kerk, Kaapstad, waarvan hij de tweede leraar was met speciale werkkring in de Hertzog Zaal, Buitenkantstraat, waar, volgens testamentaire bepaling van de donatrice van de gebouwen, al het dienstwerk uitsluitelijk in de Engelse taal verricht wordt. Kort voor het uitbreken van de Tweede Vrijheidsoorlog (de grote Anglo-Boeren krijg) nam hij in 1899 een beroep aan naar de gemeente Boshof, de bearbeiding waarvan gedurende de oorlogsjaren uitermate moeilijk was. Na het beëindigen van de krijg bleef hij nog twee jaren te Boshof, tot midden 1904, toen hij naar Durbanville kwam en alzo tot de Kaapse Kerk terugkeerde. De Kerk kent zijn waarde — getuige zijn benoeming tot dienst op verschillende kommissies, zoals b.v. die voor hulpbehoevende gemeenten en jongelingen. Jaren lang diende hij als Scriba van de Ring van Kaapstad en van het Curatorium van het Zending-Instituut te Wellington. Voor deze laatste inrichting heeft hij een biezonder warm hart, en als de tegenwoordige voorzitter van 't Curatorium doet hij wat hij kan om zijne belangen te bevorderen. Een andere belangrijke kommissie waarop hij dient, is die voor de Algemene Zending van onze Kerk. En het is geen wonder dat de Kerk hem daarop geplaatst heeft, want hij heeft in geheel zijn ambtelike loopbaan door woord en daad getoond dat hij een grote ijveraar is voor de uitbreiding van Gods Koninkrijk. Nog een zaak waarvoor hij diep voelt en waarin hij groot belang stelt, is de redding van kinderen die aan verwaarlozing bloot staan. In dit verband is hij lid en voorzitter van het Bestuur van het Kinderzendinghuis, dat zijn hoofdinrichting in de Kaapstad gevestigd heeft en waarvan daar tevens een bloeiende tak te Durbanville opgericht is. In zijn herderlik werk is hij getrouw en als prediker heeft hij een sierlike stijl en duidelijke voordracht in zijn voorstelling van de eeuwige waarheden, die hij nog steeds met grote opgewektheid verkondigt als een die weet dat zijn arbeid in de Heer niet ijdel is.

In April 1886 trad Ds. Bosman in het huwelijk met Mej. Sarah Anna Margaretha Joubert, in wie de Here hem een uitnemende levensgezellin geschonken heeft. Als een toegewijde dienstmaagd van de Heer heeft zij al die lange jaren zeer getrouw aan zijn zijde gestaan, om hem in al zijn arbeid te bemoedigen en te inspireren. Zij is een ware moeder in Israël, geliefd en geacht door allen die haar kennen. Behalve in het gewone ge-

meentelijk werk, stelt zij groot belang in de zending van onze Kerk; en de verantwoordelijke betrekking welke zij als presidente van de Vrouwen Zending Bond bekleedt, toont aan het groot vertrouwen dat in haar om haar doorzicht en leiding gesteld wordt. Het geliefd ouderpaar heeft slechts twee kinderen, een zoon en een dochter. De dochter, Mev. Sadie Liebenberg, is de talentvolle schrijfster van een treffend Afrikaans prozaverhaal, *Langs Kronkelende Weë*, waarvan reeds een tweede druk verschenen is.

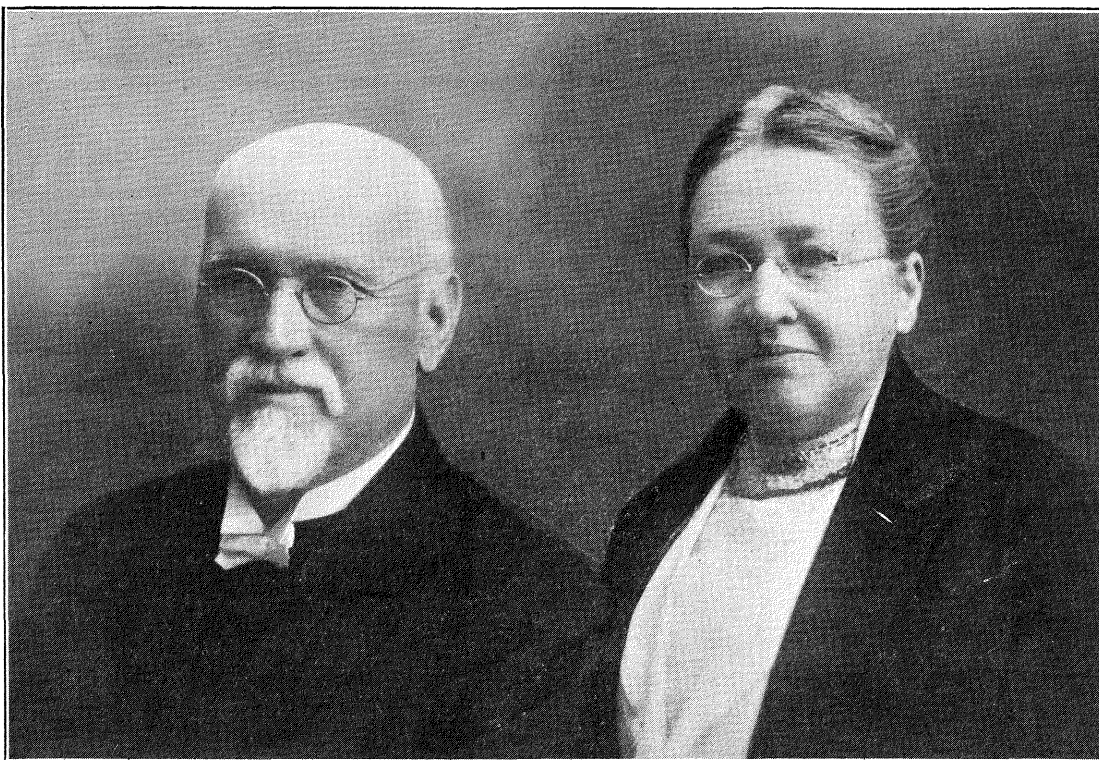
LERAAAR EN GEMEENTE.

Ds. Bosman werd 15 September 1904 te Durbanville bevestigd. Prof. C. F. J. Muller hield de bevestigingsrede over Kol. 1: 24, 25, en de bevestigde zijn intreerede over de daaropvolgende verzen (27—29). In de intreerede werd gewezen op: I, Het grote onderwerp van Paulus' prediking; II, Het verheven doel waarmee hij het Woord des Levens verkondigde; en III, Het geheim van Zijne kracht. En in de verhandeling liet de prediker duidelijk blijken dat het verheven ideaal door de Apostel gesteld, het groot streven van zijn ambtelik leven en van zijn arbeid in de gemeente zou wezen. In het adres dat de Kerkeraad Ds. Bosman op het Eeuwfeest aangeboden heeft, wordt een krachtig en onomwonden getuigenis afgelegd van de getrouwheid en de ernst waarmee de dienstknecht van Jezus Christus dit streven heeft zoeken te verwezenliken. En wat hij bij de aanvang van zijn bediening in de gemeente van haar heeft gevraagd, mag hier worden herhaald — wij halen aan uit het manuskript dat ons, op ons verzoek, ter hand werd gesteld:

“Geliefde gemeente, van *uwe* hartelike, eendrachtige, gedurige voorbedding voor uw leraar zal het voor een grote mate afhangen of zijn werk gezegend zal zijn. Bidt veel, bidt vurig, bidt onophoudelijk voor uw leraar en de zijnen, en als gij bidt en zo dikwels als gij bidt, vergeet niet bij uwe beden ook deze te voegen: ‘Och Heer, geef Uw dienstknecht genade om ten allen tijde met den Apostel Paulus te kunnen getuigen: Ik ben met Christus gekruist, en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij, en het leven dat ik nu leef, dat leef ik door het geloof des Zoons van God, die mij liefgehad heeft en Zichzelve voor mij overgegeven heeft. Laat het bij hem altijd wezen: Niet ik, maar Christus, opdat alzo de kracht van Christus heerlijk en gedurig in en door hem werken moge en al zijn dienstwerk in de gezegende, goddelike kracht van Christus verricht moge worden.’ Zulk bidden zal ver gaan om het werk van uw leraar in uw midden voorspoedig te maken. Doch bidt niet alleen; staat bij hem en werkt samen met hem. De lieve Heer wone in het hart van een ieder onzer. Hij werke krachtig in en door ons, en stelle ons alzo in staat om overal en ten allen tijde Christus, de hoop der heerlijkheid, aan onze medemens te verkondigen en zulks met geen ander doel te doen dan een iegelijk mens volmaakt te stellen in Christus Jezus. Onze arbeid zal dan in de Heer niet ijdel wezen. Hem zij de eer.”

Godlof, de arbeid van Ds. Bosman, verre van ijdel te zijn, is velen tot grote zegen geweest, en daarvoor zegt de gemeente saam met hem: *Soli Deo Gloria.*

DR. EN MEV. D. BOSMAN.

PREDIKWERK EN HUISBEZOEK.

Ds. Bosman legt zich er konsciëntieus op toe om, als een getrouwe herder en leraar, naar het voorbeeld van de Apostel Paulus, het Woord van God te verkondigen "in het openbaar en bij de huizen." Hij predikt geregeld driemaal iedere Zondag. De gemeente is in de laatste jaren naar de kant van Bellville, waar hij in de namiddag dienst doet, zeer uitgebreid geworden. En vóór de afstichting van de gemeente Parow—Goodwood was hij ook verantwoordelijk voor de bearbeiding van die wijken van zijn gemeente, waar hij eens in de maand preekte en de Sakramenten bediende. In genoemde wijken had hij aan zijn zijde als hulppredikers de volgende broeders zendelingen: Eerw. (nu Ds.) H. R. Barrish, en de Eerw. Heren D. J. de Villiers, C. van den Heever en D. B. Karemacher, en ieder hunner heeft het zijne bijgedragen om de parochie Parow—Goodwood tot een van de belangrijkste gemeenten op het Kaapse Schiereiland te maken.

HERINNERINGEN VAN DS. BOSMAN.

Ds. Bosman werd 15 September 1904 te Durbanville bevestigd. Hij bedient de gemeente dus reeds meer dan 22 jaren, en op dringend verzoek van de schrijver van dit Soevenir, heeft hij enige herinneringen van deze zijne bediening te boek gesteld en die wij hier laten volgen.

"Toen de huidige leraar van de gemeente Durbanville twee-entwintig jaar geleden onder beroep stond naar deze standplaats en ertoe geleid werd deze beroeping aan te nemen, verkeerde hij onder het denkbeeld dat hij in deze stille, kleine gemeente, die zoveel kleiner was dan de vorige uitgestrekte werkkringen, waarin hij de eer gehad had te arbeiden, veel meer tijd tot zijn beschikking zou hebben en zich naar hartelust en ongestoord aan de studie zou kunnen wijden. Het duurde echter niet lang of hij moest uitvinden dat hij zich deerlik had vergist. Hij vond hier, wegens de ligging en de eigenaardige omstandigheden van de gemeente, veel meer binnen en om haar heen te doen dan hij zich ooit had kunnen voorstellen.

En niet slechts was er een groot verschil tussen de werkelijkheid en de verwachting in de aangehaalde geschiedenis; dit bleek ook in menige andere richting 't geval te zijn. Wat hij gedroomd had, werd veelal niet verwezenlijkt.

Te verwonderen is 't dus niet dat hem, bij een terugblik over het enigszins uitgestrekte tijdperk van zijn bediening, ook heel wat in de gedachte komt, dat minder aangenaam was en zeker niet tot bevordering van 't geestelijk welzijn van de gemeente en tot eer van de Here verstrekte. Hij acht 't echter hier de plaats en nu de tijd niet om erover uit te weiden. Liever wil hij al wat teleurgesteld heeft en droefenis heeft veroorzaakt met de mantel der Christelike liefde bedekken, uit de herinnering verbannen en aan de zee der vergetelheid toevertrouwen.

Hieruit moet echter niet afgeleid worden dat er in de regel teleurstelling en ontmoediging was, en met zuchten en tranen werd gezaaid. Doorgaans was 't presies het omgekeerde. De leraar met zijn waardige

echtgenote mocht hier veel, zeer veel, van het zoete en dat, wat het hart verblijdt, genieten. Zijn bediening is over 't geheel genomen een zeer gelukkige geweest.

Hij denkt onder andere, met innige dankbaarheid jegens de Here, terug aan de voorbeeldige geregeldheid en getrouwheid, waarmede een aanzienlijk aantal huisgezinnen de openbare godsdienstoefeningen in 't huis des gebeds heeft bijgewoond, en de stille, ernstige aandacht waarmee men steeds naar de verkondiging van Gods Woord heeft geluisterd; aan dat betrekkelijk klein getal voorbidders, die met lofwaardige zelfopoffering en onvermoeide volharding de onderlinge samenkomsten tot gemeenschappelijk, eendrachtig gebed bezochten en zo bereidwillig, hartelijk en verstandig deelnamen aan het gezegend onmisbaar werk van openbare voorbedding; aan de vriendelijke, hartelike ontvangst, die de leraar doorgaans aan de woningen van de leden van de gemeente mocht genieten, en de gewillige, blijmoedige offervaardigheid en hulpvaardigheid bij gelegenheid van bazaars en andere werkzaamheden door een zeker deel — de staatmakers van de gemeente — aan de dag gelegd; aan de merkbare vooruitgang van ettelike leden van de gemeente in hun geestelijk leven, en aan de toenemende belangstelling in het gezegend werk van de uitbreiding van Gods Koninkrijk en de ruime geldelijke bijdragen en de prijzenswaardige opofferingen door de mannelike en de vrouwelijke leden en de kinderen van de gemeente ervoor gedaan.

Evenzo verschaft 't hem geen geringe vreugde als hij zich herinnert hoe trouw de kerkeraad hem bijstond in zijn veelvuldig en dikwels moeilijk werk, en welk een geest van liefde en eensgezindheid zich steeds in de gewone vergaderingen als anderszins openbaarde, en als hij terugdenkt hoe edelmoedig en welwillend de kerkeraad hem tegemoet was gekomen toen hij, op raadgeving van de geneesheren, terwille van zijn gezondheid, zich met echtgenote, voor speciale behandeling, naar Duitsland moest begeven, door hem zes maanden verlof van afwezigheid met behoud van zijn volle salaris toe te staan; waaraan hij het onder de leiding en het bestier van de Grote Medicijnmeester te danken heeft dat hij volkomen hersteld tot zijn werk terug mocht keren en zich tot vandaag toe nog in uitstekende gezondheid mag verblijden.

Ook nog, om niet meer te noemen, was 't hem steeds een oorzaak van bemoediging en dankbaarheid dat 't met het gemeentelijk werk in de wijk Bellville zo voorspoedig vooruitgaat. Twee-en-twintig jaar geleden mocht er met zowat vijftien tot twintig personen in een heel klein schoolgebouwtje in de Teddingtonstraat, met een geregelde Zondagnamiddagdienst een begin gemaakt worden. Spoedig was men verplicht naar een ruimer lokaal te verhuizen, later naar de nog groter Bellville Zaal en vandaag aanbidt men in een eigen doelmatig kerkgebouw, dat ongeveer 300 zitplaatsen bevat, met een opkomst van plusminus 250 kerkgangers.

Bij de herinnering aan al de weg waarlangs de Here deze twee-en-twintig jaren ons geleid heeft en de vele onverdiende zegeningen ons geschonken, kunnen wij niet anders dan met de Psalmdichter uitroepen: 'Niet ons, o Heer! niet ons, maar Uwen Naam geef eer!'

XI.

HET EEUWFEEST.

Op een kerkeradsvergadering, gehouden 24 Junie 1926, werd met eenparige stemmen besloten het honderdjarig bestaan van de gemeente feestelik te vieren. Dit besluit werd op de eerstvolgende Zondag, 27 Junie, aan de gemeente bekend gemaakt, en daarbij werd men uitgenodigd ter bijwoning van een gemeentevergadering, die gehouden zou worden op de 29ste Junie. Op deze publieke vergadering werd besloten een souvenir in verband met die Eeuwfeest uit te geven, en Eerw. A. Dreyer van Kaapstad te verzoeken de kompilatie ervan op zich te willen nemen, alsook een kommissie bestaande uit zes leden, t.w. Ds. en Mev. D. Bosman, de BB. Ouderlingen P. H. Theunissen en J. N. Loubser, met de zusters, Mevv. J. N. Loubser en P. H. Theunissen, aan te stellen om de verdere nodige schikkingen te treffen. Door deze kommissie werd besloten, onderworpen aan de goedkeuring van de kerkeraad, dat de feestviering op Dinsdag, 28 September 1926 zou plaatsvinden, en dat het program van de verrichtingen zou zijn als volgt:—

Te 10.30: Plechtige dienst in de kerk; te 3-ure 's namiddags: een gezellige bijeenkomst; en 7.30 's avonds: een orgeluitvoering met andere muzikale voordrachten.

EEUWFEEST-REDE.

Ds. J. P. van Heerden, B.A., van de Kaapstad, die de tegenwoordige Actuaris Synodi en Voorzitter van de Ring van Kaapstad is, werd tevens uitgenodigd de gelegenheidsrede op het Eeuwfeest te houden. Hij stemde geredelik toe, en hier volgt die rede:—

GOD DANKEN EN MOED GRIJPEN.

—Handelingen 28: 15.

Zeer geachte Broeder Leraar en Broeders Kerkeradsleden! Geachte broeders en zusters, tot de gemeente behorende!

Het zij mij vergund u allen bij deze feestelike gelegenheid van harte geluk te wensen met het honderdjarig bestaan van de Gemeente. De Here make deze dag voor u een ware feestdag, een dag van zoete herinneringen, van stil nadenken, van vurige dankzegging en van vernieuwde overgave en toewijding.

Honderd jaren zijn vervlogen — een periode gewisselik rijk aan belangrijke gebeurtenissen, en vol van onvergetelike levenservaringen. In honderd jaar tijds is haast alles veranderd: alles, uitgenomen de goedertierenheid van God, het verbond Zijns vredes en het Evangelie, dat terecht in de Heilige Schrift als een "eeuwig Evangelie" wordt geroemd.

In de geschiedenis van de gemeente is er nu een belangrijk keerpunt bereikt. Als vanzelf staat gij stil en zoekt u voor de geest te roepen enkele althans van de vele gebeurtenissen, die nu reeds tot het onherroepelijk verleden behoren en deel van de geschiedenis uitmaken. Zulk een blik naar achteren — het kan niet anders — stemt het hart tot

OOTMOEDIGE DANK.

Tot dankbare lofverheffing gevoelt gij u, op deze heugelijke dag, opgewekt, niet waar? De stemming waarin gij bij dit feest verkeert, doet u onwillekeurig met de oude harpezanger van Israël medezingen :

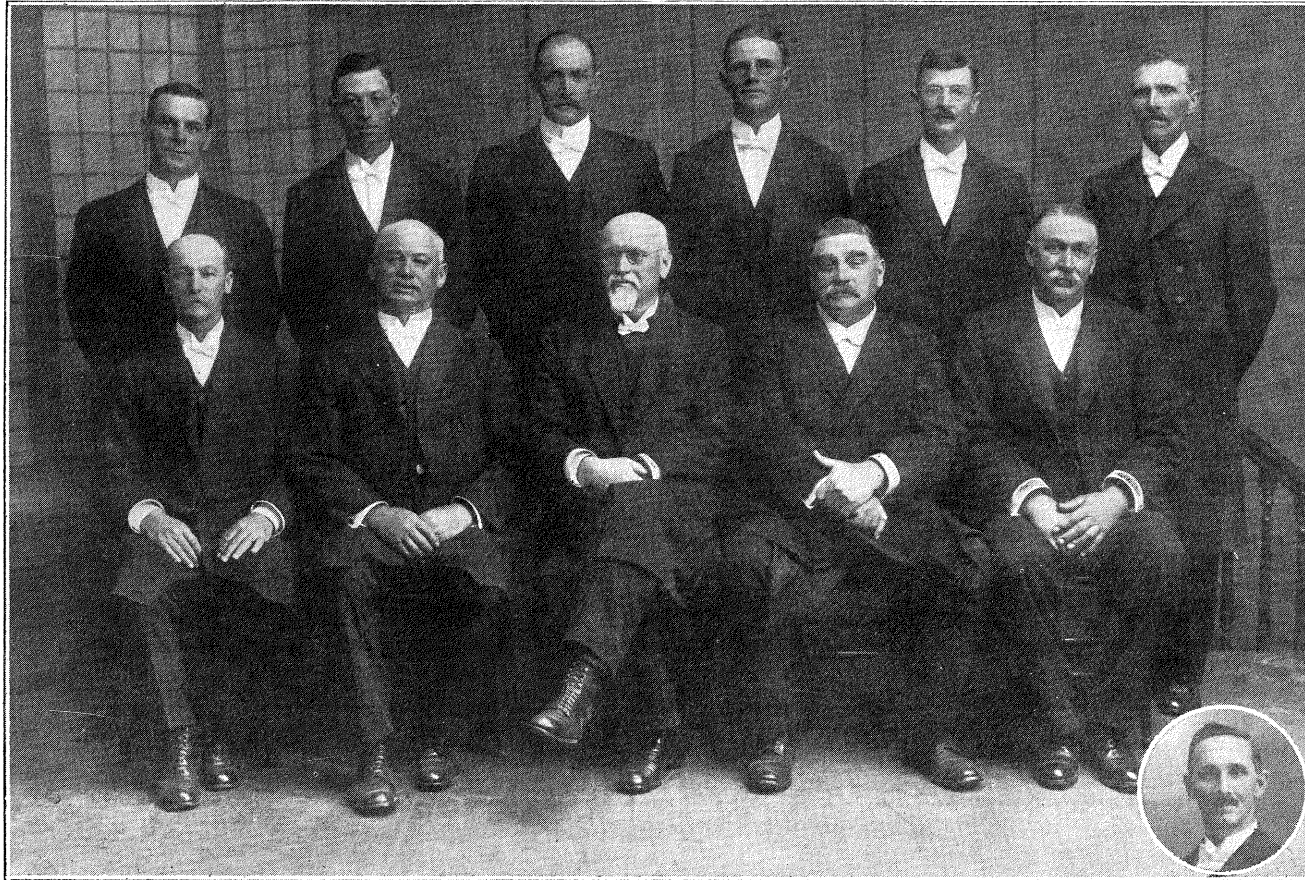
Wij, o verheven Majesteit!
Gedenken Uw weldadigheid,
In 't midden van Uw heil'ge woning.

Onder zulk een diepe indruk van de goedertierenheid van God gedurende zoveel jaren, vloeien er vanzelf u van de lippen de woorden van de gewijde dichter: "Wij zullen het niet verbergen . . . voor het navolgende geslacht, vertellende de loffelijkheden des Heeren en Zijne sterkheid, en Zijne wonderen die Hij gedaan heeft . . . dat zij hunne hoop op God zouden stellen en Gods daden niet vergeten, maar Zijne geboden bewaren."

De geschiedenis van de gemeente Tijgerberg (later Durbanville) levert overvloedige stof tot de openbare verkondiging van Gods veelvuldige en onnoemlike weldadigheden haar bewezen.

Denkt aan haar *voorspoedige uitbreiding*. Het begin was klein. De Kerk aan de Kaap was toen ook nog maar klein, bestaande uit zowat een zestiental gemeenten. De eerste Synode was in 1824 gehouden en de Ring van de Kaapstad pas gesticht. Wat betreft de stichting van de gemeente, ontlenen wij het volgende aan het Histories Archief: "Met goedkeuring van den Gouverneur, Lord Charles Somerset, kwamen de inwoners aan de Koe- en Tijgerbergen onder elkaar overeen om een kerkgebouw aan de 'Pampoenenkraal' te stichten, alwaar zij niet alleen 's Zondags den openbaren Godsdienst waarnemen konden, maar waardoor ook reizigers, daar ontspannende, met hen gemeenschappelijk den Heer zouden kunnen dienen." Op deze wijze en met zulk een gezindheid beziel, werden de eerste grondslagen gelegd. En de zegen van God bekroonde de onderneming. Inderdaad, zo liefelijk en vriendelijk heeft de goede hand des Heren op de jeugdige gemeente gerust, dat zij, wat stoffelijke welvaart zowel als vrome godsdienstzin betreft, tans een ereplaats inneemt onder de gemeenten onzer Kerk. Het tegenwoordig ledental staat op 520, en dat wel nadat men in de loop der jaren, grootmoedig genoeg is geweest om drie nieuwe gemeenten te helpen stichten.

Denkt verder aan de *eensgezindheid* en *broederlike liefde* waardoor de gemeente steeds werd gekenmerkt. Bij gelegenheid van de hoeksteenlegging van het kerkgebouw, werd, volgens histories bericht, door een van de bewoners van de Tijgerbergen aldus gebeden: "Wij

DE TEGENWOORDIGE KERKERAAD.
Zittende, links: De B.B.—P. H. Theunissen, J. N. Loubser, Ds. D. Bosman, A. J. Laubscher, en N. J. Mamman.
Staande, links: De B.B.—P. H. de Villiers, A. J. Loubser, W. M. de Witt, A. J. van Niekerk, J. Olivier, H. P. de Necker.
Rechts onder, inlassing: T. F. Marais.

danken de voorstanders, wij danken allen die tot zulk een nuttig werk hebben willen, en nog zullen bijdragen. En nu voortaan heerse en huisveste onder ons de *broederlike liefde!* Die bede is verhoord. Nooit heeft de gemeente, vanwege verstorende elementen, ernstige schade geleden. Door gans haar geschiedenis heen is zij één harmonies geheel gebleven — een gemeente op welke gewis van toepassing zijn de woorden van de vrome dichter: "Ai, ziet! hoe goed, hoe liefelijk is 't, dat zonen van 't zelfde huis, als broeders samenwonen." Dit op zichzelf genomen, stemt tot innige dank, vooral indien men bedenkt hoe dikwijls verdeeldheid en onenigheid de bloei van een gemeente belemmeren en haar levenssappen verteren.

En waar gij op deze dag terugziet, en uw harten in dankzegging voor de Heer uitstort, vergeet dan toch ook niet te danken voor vele en treffende *gebedsverhoringen*.

Bij de plechtige inwijding van het kerkgebouw op Zondag, de 6de Augustus 1826, zo luidt het geschiedverhaal, hield de Konsulent der gemeente, Ds. J. C. Berrangé, een inwijdingsrede over Mattheus 21: 18, "Mijn huis zal een huis des gebeds genaamd worden." Dit woord heeft een diepe indruk gelaten. De naklank ervan leeft nog in de gemeente. De kracht ervan wordt nog heden gevoeld, en des te dieper gevoeld waar in deze verlichte tijden, de wereld almeer en meer de Kerk zoekt binnen te dringen en het gebed, als een onmisbaar deel van het Christelik leven, dreigt uitgeschakeld te worden. Uit de geschiedenis der gemeente blijkt al te duidelijk dat der vaderen God, herhaalde malen, op het gebed van Zijn volk, geschonken heeft, redding uit gevaren, uitkomsten uit de nood, kracht tegen de vijand en moed en troost onder de drukkende lasten des levens. Dankt God, op deze voor u zo betekenisvolle dag, voor *verhoorde gebeden* en de zegeningen die daarvan de vrucht zijn. Het gebed blijft nog steeds de ademhaling der gelovige ziele, en in het geloofsleven, een kracht waardoor wonderen worden gewrocht. Een *biddende*, is een *levende*, *bloeiende*, *werkende* gemeente — een gemeente die, wat ook gebeure, de toekomst blijmoedig mag tegemoet gaan.

En vergeet ook niet te danken voor de voortreffelike en godzalige *Leidslieden* aan de gemeente, door al die jaren heen, van God, in Zijn liefde, geschonken. God werkt niet zo zeer door *plannen* als door *mannen*. Van mensen door Hem toegerust en aan Hem toegewijd, bedient Hij Zich om Zijn eeuwig voornemen uit te voeren, en de belangen van Zijn rijk hier op aarde te bevorderen. Zulke mannen heeft de Heer u, in Zijn algoede voorzienigheid, van tijd tot tijd geschonken. Op uw kansel hebben er gestaan Bedienaars des Woords, die de gezonde leer die naar de godzaligheid is, streng hebben gehandhaafd, en u het volle Evangelie, in al zijn onbeschrijflike heerlijkheid, getrouw hebben verkondigd — voorgangers die niet alleen door hun woord u wisten te stichten, maar ook door hun wandel een gezegende invloed hebben uitgeoefend op geheel het kerkelik en godsdienstig leven van de gemeente aan hun zorg toevertrouwd. En dit toch zeker is een zaak waarvoor gij de Heer op heel bijzondere

wijze dient te danken. "Gedenkt uwe voorgangers die u het woord Gods gesproken hebben, en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandeling." Aldus luidt de vriendelijke vermaning, welke u ter behartiging heden wordt voorgehouden. Voor velen, weliswaar is het Evangelie een ijdele klank gebleven. Menige trouwe kruisgezant heeft dikwels bijna wanhopig moeten uitroepen: "Wie heeft onze prediking geloofd, en aan wien is de arm des Heeren geopenbaard?"

In menig geval is het zaad des Woords in onvruchtbare aarde gevallen, en elk aanbod van genade volstandig geweigerd. Van niet weinigen moet helaas, nog heden worden getuigd: "Het woord der prediking deed hun geen nut, omdat het met het geloof niet gemengd was." En toch is het duidelijk gebleken dat het Evangelie nooit ledig is wedergekeerd, en dat het zaad, veelal onder tranen gezaaid, in menig geval met honderdvoudige oogst door God werd gezegend.

Heden dankt de gemeente de Heer voor de *bekwame, getrouwe, toegewijde* mannen die op haar kansel gestaan, haar de onnaspeurlijke rijkdommen der goddelijke genade zo duidelijk verkondigd en dringend hebben aangeprezen. Hun zalige nagedachtenis zij de gemeente tot een blijvende zegen!

En benevens dezen, dient er ook heden, en dat wel met een diep gevoel van erkentelijkheid, melding te worden gemaakt van de voortreffelijke mannen die door al de jaren heen als kerkeraadsliden hebben gediend, en gewis veel tot bloei der gemeente hebben bijgedragen. Voor deugdelijke arbeiders beneden de kansel, zij de naam des Heren geprezen! Hun nagedachtenis blijve steeds een zoete herinnering. Er is echter nog iets waarvoor de gemeente de Heer op deze feestdag zeer hartelijk dankt, en dat is voor de zegen die gerust heeft op haar werkzaamheden in verband met de *uitbreiding van Gods Koninkrijk*, en de zaak der *Christelike Liefdadigheid*. In het jaar 1851 werd er een Zending-Genootschap opgericht om de geestelijke belangen der gekleurden te bevorderen.

Dat werk is onder de goede hand Gods voorspoedig voortgegaan, en heeft zich uitgebreid. Vandaag is de gemeente een zending-lievende gemeente. Dit heeft zij vooral te danken aan de gezegende invloed van haar tegenwoordige Leraar en diens waardige echtgenote — een broeder en zuster, die niet alleen de gemeente maar geheel de Kerk onwaardeerbare diensten hebben bewezen, en die wij opnieuw aan uw voortdurende achting, liefde en voorbede willen aanbevelen. Het behage God ze nog lang te sparen!

In een adres, bij zijn vertrek aan een vorige Leraar, Ds. A. D. Luckhoff aangeboden, valt het oog op de volgende paragraaf: "Veel is door U WelEerw. tot stand gebracht. Gij hebt Zondagscholen, Biduren, Jongelieden-Verenigingen opgericht. Door uwe onverdroten ijver staat er in ons dorp een prachtige inrichting waar de vermoeide rust kan genieten en de zwakke kracht kan inzamelen. Door uwe hulp konden wij een nieuw schoolgebouw optrekken. De schuld die

op de gemeente rustte, is door uwe bemoeiing afbetaald, en ons Kerkgebouw aanmerkelijk vergroot en versierd." In latere jaren is het "Kinderzending-Huis" gedeeltelijk naar Durbanville verplaatst, en is er ook een Psychopatische inrichting töt stand gekomen.

Uit de biezonderheden door ons aangestipt, zal het dus genoegzaam blijken dat Durbanville een belangrijk middenpunt is geworden van intellektuële, godsdienstige en liefdadige werkzaamheden. Zonder twijfel heeft de zegen Gods in overvloedige mate gerust op de verschillende ondernemingen van zijn toegewijde dienstknechten en dienstmaagden. Wat door ons is aangeduid, en veel meer door ons niet vermeld, heeft bijgedragen om Durbanville een van de meest bevoorrechte en gezegende gemeenten onzer Kerk te maken. Voor dit alles zij God de eer. Doch genoeg. Een blik in het verledene stemt tot dank. Een blik in de toekomst spoort aan tot het vatten van

NIEUWE MOED.

"Wij hebben dan altijd goeden moed," zo sprak eens de uitnemende Apostel der Heidenen. Maar wat toch is *moed*? Voorzeker niet een bloot voorbijgaande opgewektheid van het gemoed, of een opgezwepte aandoening van de ziel! Voorzeker niet de stemming der lichtzinnigheid die zich met ijdele droombeelden tevreden stelt, of een toestand van valse gerustheid die door onzekere gronden wordt geschraagd. Ook niet een stoutmoedige onverschilligheid die op mismoedigheid uitloopt, en ook niet een ongelovige onderwerping aan een onverbiddelijk noodlot, waarvan de bittere vrucht is *wanhoop*. Neen! De Christelike moed is die heldhaftige, mannelike onverschrokkenheid die, ondanks struikelblokken, moeilijkheden en gevaren, zich aan de Almacht Gods vastklemt, en in onwankelbaar vertrouwen op Hem, de toekomst, hoe ook in onrustbarende nevelen gehuld, blijmoedig tegemoet gaat. Moed is een gave Gods gelegd in de harten Zijner kinderen; de vrucht van een gelovig aangrijpen van de vele Godsbeloften, die ja en amen zijn in Christus Jezus. Moed te grijpen, betekent een nieuwe overgave, een nieuwe toewijding aan die God die gesproken heeft: "Bergen mogen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijne goedertierenheid zal van u niet wijken en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen."

En zeer geachte Broeders en Zusters, met het oog op de toekomst, is het volstrekt nodig telkenmale met nieuwe moed bezield te worden. De tijden die wij beleven, zijn moeilijk en de gevaren die de Kerk bedreigen zijn groot, veel groter dan honderd jaar geleden. Denkt voor een ogenblik aan de toenemende onkerkelikheid in onze dagen. Gebruiken en instellingen door een voorgeslacht geëerbiedigd, worden tans al meer en meer als overgeleverde kleingeestigheden en bekrompenheden geminacht, terwijl de Kerk zelf, door sommigen altans, als verouderd en uitgediend wordt beschouwd. Om de toekomst blijmoedig tegemoet te gaan, vereist moed, inderdaad Christelike moed.

Denkt aan de verontrustende toestanden op zedelijk gebied onder de volkeren der wereld; aan de jammerlike verzwakking van het huiselijk leven en aan de toenemende verwaarlozing van de huiselijke godsdienst. Als gij daaraan denkt, gaat u een rilling door de leden, en begint u 't hart te beven, en inéén te krimpen.

Het huisgezin toch is de basis van de Staat en de ziel van het kerkelijk leven. Wordt het huiselijk leven zedelijk en geestelijk verbrokken, dan komt geheel het maatschappelijk zowel als het godsdienstig leven in gevaar. Zodanig gevaar staart u en allen in het aangezicht in deze tijden waarin de moderne kultuur zich allerwege doet gelden. Denkt voorts aan de geest van toenemende twijfel die zich door geheel de Christelijke wereld, en ook in de Kerk op onrustbarende wijze begint te openbaren, en het eenvoudig, kinderlik geloof, ons door een voorgeslacht ongeschonden overgeleverd, tot op zijn fondamente dreigt te schudden. Wordt er nu eenmaal bezwaar gemaakt tegen de historische echtheid van enkele gedeelten van de Bijbel, dan wordt het gewis voor de Kerk tijd om te ontwaken tot een besef van het gevaar dat haar bedreigt. Zal het nog nodig zijn u te wijzen op de verregaande wereldsgezindheid die, in de vorm van een buitensporige en haast onweerstaanbare zucht naar vermaak, alle geestelijke ernst verdooft en doet verdwijnen?

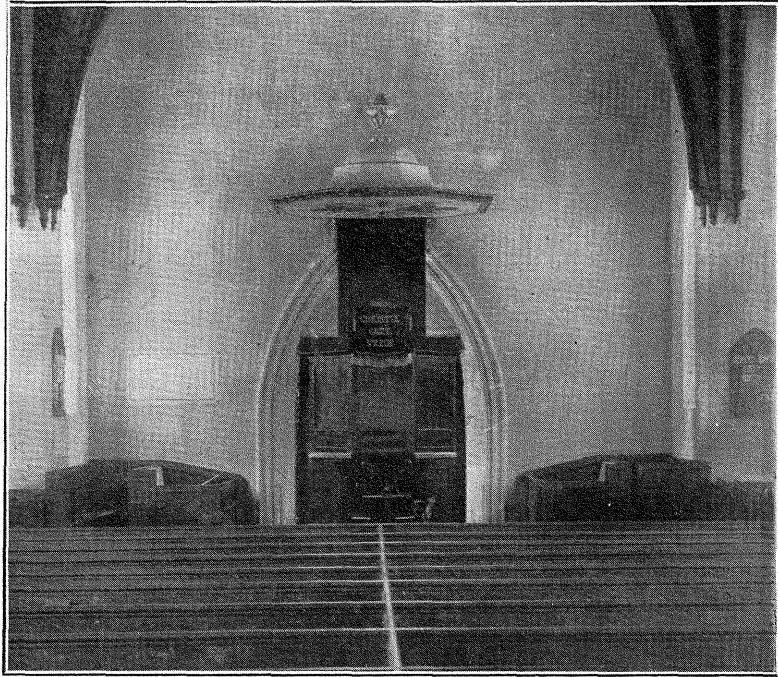
Doch, genoeg. Op deze onmiskenbare tekenen der tijden hebben wij u gewezen, niet om u nodeloos onrustig te maken, of uw feestvreugde te dempen, maar wel om u te doen gevoelen hoe noodzakelijk het geworden is zich ten strijde aan te gorden en de toekomst met diepe ernst, met onverschrokken moed, en met een onwankelbaar vertrouwen op der vaderen God, blijmoedig tegemoet te treden. Bij al de wisselingen en woelingen welke wij tans beleven, zijn de beloften Gods onveranderd gebleven. Immers

God zal Zijn waarheid nimmer krenken,
Maar eeuwig Zijn verbond gedenken.
Zijn woord wordt altoos trouw volbracht
Tot in het duizendste geslacht.
't Verbond met Abraham, Zijn vrind,
Bevestigt Hij van kind tot kind.

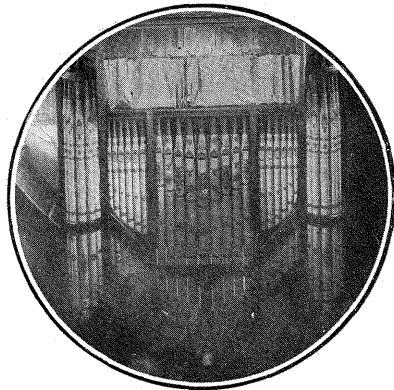
Achter u, zeer geachte gemeente, ligt er een roemrijk verleden. Gij dankt God heden voor de talloze zegeningen u geschonken. Dit feest is u in der waarheid een dankfeest.

Voor u echter, ligt er een onzekere toekomst, en dit stemt tot ernst. Nog meer dan in het verleden is geschied, zal er moeten worden *gearbeid, gebeden* en *gestreden*.

“Ziet Ik kom haastiglijk; houdt wat gij hebt, opdat niemand uwe kroon neme,” zo klinkt het u zeer duidelijk in de oren. “Zegt het volk dat zij voorttrekken” — dit is op deze gedenkwaardige dag

DE OUDE PREEKSTOEL.

HET ORGEL, ingewijd 1896.

De Heer P. LINDENBERG, Orgelist
sedert 1881.

de opwekkende boodschap van God aan u. Geen ogenblik stilstaan, geen enkele schrede achteruit! Neen, altijd voorwaarts! Voorwaarts van de plaats waar God u gebracht heeft, en op de weg die Hij voor u banen zal.

Voorwaarts, dan mijn broeders,
Houdt de vlag in 't oog,
Smelt de stemmen samen,
Juichkreet rijz' omhoog!
Glorie, roem en eere
Hem die zondaars mint,
Die den snooden vijand
Eeuwig overwint.

Voorwaarts! Ja! De nagedachtenis aan een vroom voorgeslacht vordert dit; de God der vaders eist het; de Kerk waartoe gij behoort, en die heden in uw feestvreugde deelt, verwacht het.

Nieuwe moed! Daaraan behoeft het u nimmer te ontbreken. Het is God, die steeds met nieuwe moed bezielt. Het is Hij, die de moeden kracht geeft en de sterkte vermenigvuldigt dien, die geen krachten heeft. Maar dan is het ook volstrekt noodzakelijk tot Hem in de rechte betrekking te staan en te blijven. Onder de indruk daarvan worde deze heugelijke feestdag voor u niet alleen een blijde *dankdag*, maar tevens ook een dag van *vernieuwde overgave* des harten en van *plechtige toewijding* uws levens.

Dat geve de Opperherder der Gemeente, de Koning van Zijn Kerk, aan u in overvloedige mate!

Voor het voorrecht ons geschonken van aan uw feestviering te mogen deelnemen, danken wij u zeer hartelijk, geliefde broeder-leraar, en ook uw kerkeraad. De groete van de Ring van de Kaapstad, alsmede de verzekering van zijn innige belangstelling in uw werk, zij u bij deze overgebracht.

O neem ons als Uw eigendom,
En maak ons kloek en sterk;
Een volk dat God, Jehova vreest,
Volijverig in Zijn werk.
En als 't ons somtijds bange wordt,
O Hoorder der gebèen!
Steun dan in liefd' op 't moeilijk pad
De wankelende schreên.
Maar neen, wij gaan blijmoedig voort,
Ons Leidsman is Gods Zoon,
Het werk is groot, de tijd is kort,
Maar heerlijk is het loon — de Kroon.

Aan Hem nu die is, die was, die komen zal, de Alfa, de Omega, de Eerste, de Laatste, die tussen de zeven kandelaren wandelt, en de zeven sterren in Zijn rechterhand houdt, de Overste van de Koningen der Aarde die ons lief heeft gehad, en ons gewassen heeft in Zijn bloed, en die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters, Gode en Zijn Vader — Hem zij de heerlijkheid en kracht in alle eeuwigheid! Amen.

ADRES AAN DS. BOSMAN.

Bij gelegenheid van het Eeuwfeest werd het volgend adres door de Kerkeraad de geachte leraar aangeboden :

De WelEerw. Heer D. Bosman,
Durbanville.

WelEerw. Heer, Geliefde Leraar!

Wij, de ondergetekenden, leden van de Kerkeraad bij de Ned. Ger. Kerk alhier, wensen, als mondstuk van de gemeente, van deze gelegenheid gebruik te maken U andermaal te verzekeren van onze toegenegenheid tot U persoonlijk, zowel als onze waardering van Uw dienstwerk onder ons gedurende ruim 22 jaren.

Het treft nu zo dat de verjaring van Uw geboortedag valt op de dag bepaald voor de viering van het honderdjarig bestaan van de gemeente.

Wij danken de Heer, met U en Uw gezin, dat Hij U vergunt een ander jaar in te treden, en voor de mate van gezondheid en lichaamskrachten waarmede Hij U heeft gezegend. Zeer zelden heeft krankheid U verhinderd voor de gemeente op te treden op de dag des Heren of de diensten in de buitenwijken geregeld waar te nemen.

Aan de geesteskrachten, zo onmisbaar voor een dienstknecht van de Heer, menen wij te kunnen getuigen, heeft het U ook niet ontbroken, en te midden van veel dat berekend kon zijn om te ontmoedigen, waart gij altijd getrouw en ijverig "in 's Heeren aanbevolen werk."

De geestdrift door U aan de dag gelegd in het behartigen van het grote werk van de uitbreiding van Gods Koninkrijk hebben wij dikwels moeten bewonderen, en is voor velen van ons een spoorslag geweest om te gaan en desgelijks te doen. Onder Uwe bearbeiding is onze gemeente, meer dan voorheen, geworden een zendinglievende en voor de zending ijverende gemeente.

In dit verband kunnen wij niet zwijgen van het groot aandeel dat Uwe geliefde gade, onze getrouwe, wakkere Mev. Bosman, in

dit gezegend werk heeft: niet slechts in de gemeente, maar, als Presidente van de Vrouwen-Zendingbond, in veel wijdere kring, wordt de invloed van haar arbeid en voorbeeld in deze gevoeld. Voor wat zij aan liefdadigheidswerk doet, voor wat zij betekent in de Zondagschool en Kinderkrans, danken wij de Heer, en onze bede is dat Hij U beiden voor elkander en voor de Kerk nog lang mag sparen, en U bij het klimmen van de jaren, nog steeds meer vruchtbaar make in Zijn dienst.

Bovenal zijn wij dankbaar jegens de Koning van de Kerk, dat wij in U hebben: een prediker, die niet schroomt om de volle raad van God te verkondigen; een herder bezielde met verlangen om de gemeente tot werkelijke geestelijke zegen te zijn; een leraar begaafd met het vermogen om de weg van de zaligheid, zoals die is in Christus Jezus, zo duidelijk en getrouw voor te stellen.

De Here zegene U verder in Uw persoon, in Uw huis, in Uwe arbeid onder ons zo lang Hij U nog hier gebruiken wil. Hij sterke U in dit nieuwe jaar met nieuwe moed en kracht en verhoogde vandaag uwe feestvreugde.

Met heilbede noemen wij ons,

De uwen in de dienst van de Heer,

(Get.) DE KERKERAAD.

Durbanville,
26 September 1926.

DRIE NOG LEVENDE LIDMATEN BOVEN DE NEGENTIG JAREN OUD.

MEV. BEATRIX JACOBA HENDRINA
EYSBERG, neé van Rhijn, geb. 12
Jan. 1832 te Kooskraal, Darling.

MNR. ANDRIES LOUBER,
Geb. 24 Sept. 1833 te Kiekoesvlei, Darling.

MEV. JOHANNA MARGARETHA JACOBA
KOWAN, neé Brand, geb. 13 Oktober
1833 te Franschoek.

XII.

AANHANGSEL.

KERKELIKE NAAMLIJSTEN EN STATISTIEKE OPGAVEN BETREKKING
HEBBENDE OP DE HONDERD JAREN 1826—1926.**PREDIKANTEN.**

1. Ds. James Edgar, M.A., 1828—1830.
2. Ds. Johannes Jacobus Beck, A.M., 1834—1886.
3. Ds. Anton Daniel Lückhoff, 1886—1904.
4. Ds. Daniel Bosman, van 15 September 1904.

EVANGELIEDIENAREN UIT DE GEMEENTE.

1. Eerw. Jakob Stephanus Louw, zoon van wijlen de heer A. J. C. Louw, van Kuiperskraal. Voorheen zendeling te Bloemfontein (1896—1916). Tans Huisvader, Zending-Instituut, Wellington.
2. Ds. August Daniel Lückhoff, B.A., zoon van wijlen Ds. A. D. Lückhoff. Voorheen predikant te Darling. Tans Sekretaris van de Algemene Armezorg Kommissie.
3. Ds. Johannes Petrus van der Spuy, B.A., zoon van de heer Lambert van der Spuy, vroeger van Mosselbank. Tans predikant te Reitz, O.V.S.
4. Ds. Marthinus Petrus Loubser, zoon van wijlen de heer M. P. Loubser, van Vissershok. Tans predikant te Vergenoeg, Brits Oost-Afrika.

DOCHTER-GEMEENTEN VAN DURBANVILLE.

1. PHILADELPHIA, gesticht 1863. Eerste predikant: Ds. J. N. Vlok (1869—1881). Opvolgers: Di. P. A. Strasheim (1882—1883); D. S. Botha (1884—1894); S. P. Malherbe (1894—1906); G. L. Van Heerde (1907—1911); J. G. Pauw (1912—1913); E. A. Pienaar (1914—1921); A. L. J. van Rensburg (1919—1921); M. Smuts (sedert 1922).
2. KUILSRIVIER, gesticht 1903. Eerste predikant: Ds. (nu Dr.) H. D. van Broekhuizen (1903—1906). Opvolgers: Di. H. J. Pienaar (1907—1911); A. J. van Wyk (1912—1919); J. A. Koch (1920—1923); J. P. Kriel (sedert 1924).
3. PAROW—GOODWOOD, gesticht 1917. Eerste predikant: Ds. S. P. Fouché (1919—1920). Tegenwoordige leraar, M. G. Potgieter (sedert 1920).

KERKERAADSLEDEN.

Volledige lijst van de broeders, 192 in getal, die te eniger tijd, hetzij als diakenen of ouderlingen, gediend hebben. (In alfabetiese volgorde.)

Bester, H. C. N.	Dreyer, J. F.
Biccard, L. F.	Dreyer, J. H. T.
Blanckenberg, J. H.	Duminy, J. A.
Blanckenberg, H. E.	Du Toit, S. F.
Blanckenberg, J. G.	
Blanckenberg, A. B.	Gouws, J. F.
Blanckenberg, J. J.	Gouws, F.
Bosman, Jacobus.	
Bosman, F. L.	Häfele, C. J.
Bosman, I. D.	Hamman, N. J.
Bosman, S. P.	Hofmeyr, G. J.
Bosman, F.	Hoogendoorn, P. T.
Bosman, P.	
Bosman, J. P.	Jooste, H. J.
Bosman, F. C. L.	Joubert, J.
Brink, P. A. M.	Joubert, C. G. (J.-zn.)
Brink, A. J. D.	Joubert, C.
	Joubert, D. C.
Cloete, D.	Joubert, C. G. M.
Cloete, H. (J.J.-zn.)	Joubert, C. J. G.
	Joubert, J. J. F.
Dekenah, C. G.	Joubert, J. F. J.
De Necker, H. P.	
De Necker, H.	Kotzé, J. N.
Denyssen, S. P.	
Denyssen, J.	Laubser, J. H.
De Villiers, D. H.	Laubser, G. J.
De Villiers, D. F.	Laubser, M. P.
De Villiers, P. F.	Laubser, J. N.
De Villiers, J. J. H.	Laubser, A.
De Villiers, D. J.	Laubser, J.
De Villiers, C. V.	Laubscher, J. A.
De Waal, A.	Laubscher, M. P.
De Waal, J.	Laubscher, J.
De Waal, J. C.	Laubscher, N. J.
De Witt, S. F.	Lindenberg, P. F.
De Witt, C.	Loftus, P.
De Witt, S. J.	Lombaard, S. S.
De Witt, W. M.	Loubser, M.
De Witt, P. J.	Loubser, A. J.
De Witt, W. R. M.	Loubser, J. (M.-zn.)
Dreyer, A.	Loubser, C. H.
Dreyer, J.	Loubser, G. J. V.
Dreyer, M. v.d. Spuy.	Loubser, J. N.
Dreyer, D.	Loubser, C. N.
Dreyer, J. H.	Loubser, P. E.

- Louw, A. J. (J.-zn.)
 Louw, J. W.
 Louw, A. J. (A.-zn.)
 Louw, A.
 Louw, A. A. (J.-zn.)
 Louw, A. C. (P.-zn.)
 Louw, A. (P.-zn.)
 Louw, J. A.
 Louw, J. G.
 Louw, P. A. W.
 Louw, J. (A.-zn.)
 Louw, A. J. (Sr.)
 Louw, P. W.
 Louw, A. A. (A.-zn.)
 Louw, J. (J.-zn.)
 Louw, A. J. C. (P.-zn.)
 Louw, J. (P.-zn.)
 Louw, R. J. C.
 Louw, A. A.
 Louw, J.
- Malan, S.
 Malan, S. H.
 Malan, J. J.
 Malan, D. S.
 Malan, M. P.
 Marais, T. F.
 Marais, T. J.
 Mostert, S. H.
 Mostert, S. A.
 Muller, J. J.
 Myburgh, A. J.
 Myburgh, A. P.
 Myburgh, E.
- Neethling, M. L.
 Neethling, E.
 Neethling, C. W. F.
 Neethling, C. J.
- Olivier, J.
- Schabort, P.
 Schabort, J. C.
 Schabort, J. P.
 Schabort, I. W.
 Schabort, J. J.
 Siebrits, A. C. S.
- Theunissen, W. H.
- Theunissen, H.
 Theunissen, H. H.
 Theunissen, H. N. H.
 Theunissen, P.
 Theunissen, H. N. R.
 Theunissen, P. H.
- Uys, J.
 Uys, D. F.
 Uys, J. W.
 Uys, J. (J.-zn.)
 Uys, P. (J.-zn.)
 Uys, J. D.
 Uys, J. D. J.
 Uys, W. J.
 Uys, G. A. R.
 Uys, N. F.
 Uys, H. J.
- Van Breda, J. A.
 Van Breda, S.
 Van der Byl, W. A.
 Van der Spuy, S. J. (M.-zn.)
 Van der Spuy, M. J.
 Van der Spuy, S. (S.-zn.)
 Van der Spuy, J.
 Van der Spuy, J. D.
 Van der Spuy, S. J.
 Van der Spuy, M. (M.-zn.)
 Van der Spuy, M. (D.-zn.)
 Van der Spuy, A. (J.-zn.)
 Van der Spuy, A. L. (J.-zn.)
 Van der Spuy, J. T.
 Van der Spuy, L.
 Van der Spuy, A.
 Van der Spuy, S. J. (H.-zn.)
 Van der Spuy, L. P.
 Van der Westhuizen, H. G.
 Van der Westhuizen, J. D. J.
 Van der Westhuizen, P. J.
 Van der Westhuizen, J. D.
 Van der Westhuizen, D. J.
 Van Niekerk, M.
 Van Niekerk, H. C. (M.-zn.)
 Van Niekerk, H. C. (H.-zn.)
 Van Niekerk, H. C. (W.-zn.)
 Van Niekerk, J. G. F.
 Van Niekerk, G.
 Van Niekerk, M. H.
 Van Niekerk, B. F.

Van Niekerk, A. J.	Visser, J.
Van Reenen, J.	Visser, J. A. B.
Van Reenen, S. V.	
Van Schoor, J.	Wahl, J. A. C.
Van Sittert, L. P.	Wessels, D. H.
Viljoen, Jan.	Willer, G. A.
Vink, P. J.	Windell, J. E. H.
Visser, G. J.	

AFGEVAARDIGDE OUDERLINGEN NAAR DE 25 SYNODALE VERGADERINGEN.

1. Synode van 1824 — Gemeente nog niet gesticht.
2. Synode van 1826 — Oud. G. A. Willer.
3. Synode van 1829 — Oud. W. H. Theunissen.
4. Synode van 1834 — Oud. M. L. Neethling.
5. Synode van 1837 — Oud. M. L. Neethling.
6. Synode van 1842 — Oud. A. J. Louw (verhinderd om te verskynen).
7. Synode van 1847 — Oud. Steph. Malan.
8. Synode van 1852 — Oud. Jan van Schoor.
9. Synode van 1857 — Oud-ouderling Jan van Schoor.
10. Synode van 1862 — Oud. Izaak Bosman.
11. Synode van 1867 — Oud. D. H. Wessels.
12. Synode van 1870 — Oud. J. D. J. Uys.
13. Synode van 1876 — Oud. G. J. Visser.
14. Synode van 1880 — Oud. J. Laubser.
15. Synode van 1883 — Oud. J. D. J. Uys.
16. Synode van 1886 — Oud. A. A. Louw.
17. Synode van 1890 — Oud. A. A. Louw.
18. Synode van 1894 — Oud. J. P. Bosman.
19. Synode van 1897 — Oud. J. W. Schabort.
20. Synode van 1903 — Oud. H. N. A. Theunissen.
21. Synode van 1906 — Oud. A. A. Louw.
22. Synode van 1909 — Oud. J. H. T. Dreyer.
23. Synode van 1915 — Oud. M. H. van Niekerk.
24. Synode van 1919 — Oud. D. S. Malan.
25. Synode van 1924 — Oud. C. J. Häfele.

VOORLEZERS.

1. H. F. Mellet (1828).	5. J. S. Hugo (1847).
2. J. Frylinck (1838).	6. J. W. F. Roth (1856).
3. C. J. Ackerman (1840).	7. J. Hoek (1861).
4. P. S. de Beer (1844).	

HOOFDONDERWIJZERS OP DURBANVILLE.

1. H. F. Mellet (1828).	7. D'Arcy (1869).
2. I. J. Frylinck (1838).	8. H. Dreyer (1872).
3. G. Hodgson (1849).	9. G. Pocock (1876).
4. J. W. F. Roth (1856).	10. T. Craig (1884).
5. E. B. Auret (1860).	11. A. Bain (1886).
6. J. Hoek (1861).	12. C. J. Häfele (1887—1920).
	13. F. D. Hugo (sedert 1920).

AANTEKENINGEN OP DE ONDERWIJZERS.

1. De heer Mellet bekleedde ook de betrekking van Voorlezer en Koster. Die dubbele ambtsbetrekking gaf aanleiding tot ongeregeldheden en leidde de Kerkeraad in 1836 ertoe de betrekkingen van elkander te scheiden "ten einde de order op beteren voet te stellen."
2. De heer J. W. Roth was 'n Hollander van geboorte. In latere jaren arbeide hij als zendeling in de Kaapstad en aan de Wijnberg. In 1873 keerde hij terug naar Holland, waar hij nog geruime tijd als predikant van de Ned. Herv. Kerk te Speyk heeft gestaan.
3. De heer J. Hoek was ook geboren Hollander. Hij was in latere jaren orgelist en koster te Oudtshoorn.
4. De heer Alexander Bain is in de ouderdom van 80 jaren onlangs omgekomen in de spoorwegramp die 7 Junie te Zoutrivier plaatsvond.
5. De heer Carel Jacobus Häfele werd geboren 23 Augustus 1864 op de Zendingstatie Wupperthal, distrikt Clanwilliam. Hij ontving zijn opleiding als onderwijzer aan 't Normaalkollege, Kaapstad, en bekleedde de betrekking van hoofdonderwijzer van Oktober 1887 tot Maart 1920, toen hij op pensioen aftrad. Hij diende de gemeente als ouderling 1921—1922 en 1924—1925, en vertegenwoordigde haar op de Synode van 1925.

ORGELISTEN.

1. De heer J. Hoek, die ook de betrekking van Voorlezer bekleedde, werd als orgelist aangesteld kort nadat, op 25 Maart 1860, het eerste orgel in de kerk geplaatst werd.
2. Mej. M. Herman werd aangesteld als orgeliste op 31 Augustus 1865 en begeleidde het zingen tot 1880. Haar vader, Dr. J. Herman, praktiseerde jaren lang als 'n bekwame geneesheer te Durbanville.
3. De heer Paul Lindenberg, de tegenwoordige orgelist, is reeds ruim 45 jaren in dienst. Zijn aanstelling dateert van 22 Maart 1881. Gedurende zijn diensttijd werd een nieuw orgel aangekocht door bemiddeling van de heer Hadfield te Kaapstad. Het kostte £650 en werd 6 Augustus 1894 ingewijd na een feestrede door Ds. (nu Prof. Dr.) A. Moorrees uitgesproken. Het oude orgel doet nog goede dienst in de Hanoverstraat-Kerk, Kaapstad.

KOSTERS.

1. H. F. Mellet (1826).	8. L. van Sittert (1873).
2. Louis Mostert, J.-zn. (1836).	9. P. F. de Villiers (1887).
3. A. de Roos Eckard (1844).	10. C. W. Wiehahn (1900).
4. Louis Mostert (1845).	11. F. W. van Niekerk (1905).
5. J. S. Hugo (1848).	12. J. D. van Schoor (1910).
6. P. de Villiers (1862).	13. W. van Schoor (1915).
7. F. Stegmann (1868).	14. P. van Jaarsveld (1918).

LEDEN- EN ZIELENTAL.

Gedurende de eerste twintig jaren van de gemeente was het leden- en zielental, wegens de onbepaalde limietscheiding niet precies aangegeven.

In 1850 : 1,500 zielen en 450 leden.

In 1860 : 1,632 zielen en 632 leden.

In 1870 : 1,200 zielen en 250 leden. (De gemeente Philadelphia werd in 1863 afgesticht.)

In 1880 : 1,300 zielen en 350 leden.

In 1890 : 1,500 zielen en 544 leden.

In 1900 : 1,174 zielen en 622 leden. (De gemeente Kuilsrivier werd in 1903 afgesticht, veroorzakende een vermindering van het ledental, doch de gemeente nam weer sterk in ledental toe met de aanwas van Bellville en Parow.)

In 1910 : 1,409 zielen en 676 leden.

In 1920 : 860 zielen en 420 leden. (De gemeente Parow—Goodwood werd in 1917 afgesticht.)

In 1926 : 914 zielen en 502 leden.

GETAL GEDOOPT.

De doop werd bediend aan 4,814 kinderen. De naam van de eerste dopeling was: JOHANNES JACOBUS, geb. 11 Julie 1826, zoon van Johannes Jacobus Roeland en Maria Margaretha van Niekerk, die gedoopt werd op Zondag, 6 Augustus 1826 door Ds. J. C. Berrangé.

GETAL LIDMATEN AANGENOMEN.

2,274 personen hebben belijdenis van hun geloof afgelegd en zijn als lidmaten aangenomen. De eerste aanneming was FREDERIK JACOBUS KORZE, voorgesteld 20 Oktober 1927 door Ds. Abraham Faure.

GETAL HUWELIKEN.

Sedert 1839, toen voor het eerst de huweliken geregistreerd werden, zijn 704 paren in het huwelijk bevestigd.

